

Javaslat a

KOVÁCS J. ANDRÁS

települési/tájegységi/ágazati¹

értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Kántor Ferencné (név)

..... (aláírás)

Sümege, 2025. márc. 26. (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Kántor Ferencné
Levelezési cím: Sümeg, Árpád u. 20/4.
Telefonszám: 87/351-056
E-mail cím: -

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **KOVÁCS J. ANDRÁS** (1909-2004) „a Pipás”, tanár, iskolaigazgató, múzeumigazgató

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:²:

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

a szakterületi besorolás indokolása: TELEPÜLÉSI ARCKÉPCSARNOKBA

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- ☐ igen
amely nemzetiség:³
- ☐ nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

☐ <u>települési</u>
<u>ARCKÉPCSARNOK</u>	☐ tájegységi	☐ ágazati

amely értéktár neve:

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

2

Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

3

Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

Kovács Andráš „a Pipás”
iskolaigazgató, múzeológus

1906 aug. 8-án született Vécse - Kárpátalján.

Apja a faluban jegyző, anyja Puky Etelka. Iskolai tanulmányait akasztlatinán kezdte, majd Máramaroszigeten folytatta. 1919-ben az országhatárok változása miatt tanulmányai megszakadtak, s neki dolgozni kellett. Apját elbocsátották, ő pedig az akasztlatinai sóbányában dolgozott, - ma Szlatovica.

1920-ban a csehszlovák hatóság a családot Magyarországra telepítette. A polgári iskolai tanulmányokat Páoston végezte, majd 1927-ben a nyíregyházi tanítóképzőben tanítói oklevelet szerzett. Itt a Szabolcsi népszokásokról írt a Nyírvidek-ben s az írt Besenyei díjat kapott.

1932-ben a Szegedi Tanárképző Főiskolán magyar-történelem szakon tanári diplomát szerzett. Ezután kisegítő tanító Rákosligetben és Lengyeltötiben. 1933-ban Zalaszentgróton, 1934-ben Pápon, 1935-ben Dunapenteleén.

Ekkor házasságot kötött Boros Juliannával. Két fiúk születtek Attila és Zoltán.

1938-ban polgári iskolai tanár lett Nagykanizsán.

1943-ban Csáktornyaú iskolaiigazgató.

A második világháború alatt amerikai fogságba került. Juneu 1945 őszén tért haza. Ekkor Rákosligetre került tanárnak. 1946-49-ig Jánosházaú polgári iskolai igazgató, 1949-től haláláig Sümegen tanított. 1958-ig ált. iskolai igazgató, majd tanár. A tanítás mellett 1951-től a Kisfaludy Sándor Emlékmúzeum igazgatója. Szorgalmasan kutatta a város múltját, a volt Damay Múzeum anyagából, a megmaradt tárgyakból hozta létre az új múzeumot. Az iskola vezetése és köztevékenysége mellett szinte minden percét a múzeumnak szentelte. Múzeumbarat Kört szervezett (mindenki segítő támogatását várva), megalakította a Várbarátok Körét.

Amikor 1959-ben Mihályfán római kori temetőre bukkantak, ő elsőként segítette az ottani iskolamúzeum létrehozásában. Tárlokat adományozott a sírokban talált ókori emlékek bemutatásához. Vagy Ötvösön a Szegegy család hagyatékából sikerült a brutorokon kívül, az akkori még község címeres pecsétjét és a család történetét begyűjteni és a Zalaerdőn eddig őrzött Ramassetter bélyegzővel együtt a sümegi múzeum részére megmenteni.

Mindig azt tartotta, hogy a régimúlt emlékeit, történetét ha másként nem lehet - kézírással kell az utókorra hagyni.

Kovács J. Andrást Szegeden a bölcsész tudományi karon sok neves professzor tanította. /pl. Sik Sándor, Horger Antal, Mátyusz Elemér, Györffy István, Kogutovics Károly / hogy csak párat említsünk. Néprajzos, gyűjtő ember volt. Janosházán az iskola pedellusával helytörténeti gyűjteményt hozott létre. A néprajz iránti érdeklődése egyetemi éveire nyúlik vissza. Ezirányú tevékenységét 1945 előtt a kassai Rádió mutatta be. 1950-től pedig a Veszpremi Népiújság, majd a Népkezelő hasábjain olvashattuk írásait. Sümeg haladó hagyományairól - főleg életrajzi írásai jelentősek. Néhány ismertebb:

Ramassetter Vince, Daruay Kálmán, Kisfaludy Sándor, Kisfaludy Lőrincz, Eutz Ferenc, Spissich János, Rédey Ferenc.

Dudris bácsi dolgozataival nem keletkezett a szerkesztőségekben, pedig jónehány munkája megérdemelte volna a közéletet.

Egyszerű ember volt. A nyelvészet terén is végzett gyűjtő munkát, de kiadásra sajnos nem került.

Emléke most is itt van közöttünk és serkentő munkára hív!

Sümeg, 2025. III. 23.

Kántor Ferencné
ny. tanítónő

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Kovács József András 1949 után lett Sümegen tanár, iskolaigazgató, 1951-től a Kisfaludy Sándor Múzeum igazgatója. Sümegen élve a város és környéke történetének kutatásával foglalkozott, több kötetet kitevő kézírathagyatéka maradt ránk.

Városunkban még sokan emlékeznek rá és azokra az élményekre, melyeket rajta keresztül szereztek. Jártak hozzá a múzeumba, kérésére otthoni kutatásokat végeztek. Személye összeforr a Kisfaludy Emlékház történetével.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

<https://hu.museum-digital.org/people/116956>

https://mandadb.hu/tart/kereses?HNDTYPE=SEARCH&name=doc&page=1&fld_sort=score_ins_dt

<https://global.museum-digital.org/object/1774704>

https://epa.oszk.hu/01600/01610/00006/pdf/vmm_06_1967_02_nemeth.pdf

https://epa.oszk.hu/01600/01610/00009/pdf/vmm_09_1970_19_muller.pdf

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m)* pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról